

ANTANAS KRIŠČIUKAITIS-AIŠBĖ

Mūsų Ponai

ANTANAS KRIŠČIUKAITIS-AIŠBĖ

KAS TEISYBĖ — TAI NE MELAS

Mūsų Ponai¹

Tamošiui Spurgai, Tėberių valsčiaus šaltyšiai, baisiai įsipyko šaltyšiauti². Bet kaipgi ir neįsipyks: daug žmogus visko turėjo nukentėti: ne sykį bobos išpludo, ne sykį ir nuo vaito gavo rėkti vargulis du sykius net ir mušt gavo; o jis, Dieve, žmogus buvo ir bailus; lėtas sykį, žinotumėte, iš baimės net apmirė. O štai kaip buvo. Kaimas sudėjo pas Lukošį čyžes³. Lukošiai tuokart pinigų labai reikėjo: mat, Šmuila, Tėberių žydas, nuvuodė,⁴ kad Lukošius dabar turi pinigų, o jis pas Šmuilą, reikia žinoti, buvo pusėtinai įsivaręs⁵, o ir Lukošienė kas nedėlią po kelias puskvatierkes išdažydavo su Juoziene. Šmuila kelias dienas varinėjosi Lukošių, iki neiškaulijo⁶ visus pinigus, ką kaimas pas jį buvo sudėjęs. Vaitas vieną sykį siuntė šaltyšių — nieko; antrąsyk pavymu — neturi; na kur, žmogau, imsi, tik iš delno plauko neišpeši. Ką dabar daryti: reikia jautį arba arklį imti. Pasišaukė vaitas lovininką⁷ Dickų ir šaltyšių Tamošių: pasisodino šalia savęs lovininką, davė Tamošiui vadeles: važiuok, sako, pas Lukošių. Gerai. Užvažiuoja jie ant Lukošių kiemo, ogi Lukošienė, sodina visa, kaip šoks iš priemenės su šluota. Arkliai pasibaidė, davė į tvorą; šaltyšius Tamošius baisiai persigando, ėmė iš vežimo iškrito ir negyvas. Lukošienė prišokusi vandens kibirą pukšt ant šaltyšiaus. Tamošius tik aikčioja, visas pabalo, akys ant kaktos išvirto; pagulėjo, pagulėjo ant žemės, po valandai atsipeikėjo, pakilo, paėmė kepurę, kaip eit, taip eit. „Nereikia, sako, man ne tų jūs čyžių, nė tos šaltyšystės, žinokitės sau sveiki! Aš galiu galą gauti su jūsų ponystėmis“. Tai taip verksmingai pabaigė šaltyšias Tamošius Spurga, žmogus dėkavojo Dievui, kad jau trys metai suėjo ir jau daugiaus neturės to rūpesties ir baimės. Už jokių pinigų dabar jau neapsiimtų šaltyšiauti da tris metus.

O lovininkui Dickui suvis neįsipyko lovininkauti. Jis labai norėjo likti da ant trijų metų. Bet kurgi nenorės? Kiekvienas laikė jį už poną, ir pats Dickus užtai manė, kad jis tikrai didelis ponas ir daug žino. Kaip nebuvo dar lovininku, Dickus, atvažiavęs į bažnyčią, kaip ir visi kiti, sustodavo pas Jošelį; o kaip tiktai išrinko lovininku, tuojaus pirmą nedėl dieną užvažiavo drąsiai ant klebonijos. Ir į bažnyčią. Eidamas Bičkus jautė, kad jis ne prastas Dickus, bet lovininkas, beveik kad sūdzia, ir už tai stačiai be baimės priėjęs prie durų zokristijos kumsčiu baladoja, kad jį, kaip lovininką, leistų pas altorių. Šveistorius atidaro duris, Dickus drąsiai žengia per slenkstį, bet šveistorius, iš pradžių laikydams jį

Seniūnas, Atsitikimas,
Kaimynai

Teisėjo padejėjas, Puikybė

¹*Mūsų Ponai* — Kad geriau galima būtų suprasti „Mūsų Ponus“, reikia paaiškinti keletu žodžiu. Viskas, kas čia surašyta, yra patėmyta gyvenime lietuvių Suvalkų gub. Skaitytojas ras čionai vaitą, šaltyšių, lovininką — jie tai čia ir pavadinti „Mūsų Ponais“. Tokių ponų yra ir visoj Lietuvoj, tiktai kitaip juos vadina. Vaitas yra tai staršina, šaltyšius — ne kas kitas, kaip starosta; lovninks, teisybė, Lietuvoj žinomas tiktai Suvalkų gub. Tenai yra valsčiaus arba „gmino“ sūdas iš trijų sąnarių: vienas vadinasi sūdzia, o kiti du lovininkais. Visus tris renka valsčius. Sūdzia turi būti šiek-tiek pasimokinęs, o jeigu valsčius tokio neturi, tai valdzia atsiunčia savo. Vienas toksai sūdas yra ne daugiau, kaip ant trijų valačių. Toksai sūdas gali būti labai geras ir teisingas, kad tik patys žmonės labiau žiūrėtų ant to, kokių žmogų ir kam jį renka. Kauno gub. ir kitur kiekvienas valsčius turi ypatingą sūdę: čionai vietoje tam tikros sūdzios sėdi staršina, o kitus, kas sėdi drauge su staršinų beveik gali sulyginti su lovininkais Suvalkų gubernijos. Iš tokių tai „Ponų“ — tiktai, žinoma, iš netikusijų rašytojas šitos knygutės ir pasijuokia, tikėdamasis vienok, kad geri, teisingi gūdzios, lovininkai arba šaltyšiai nepyks ant to, ypač jausdamiesi ne tokiais, kaip tie „Mūsų Ponai“ — [przypis autorski]

²*šaltyšiauti* — citi sieniūno pareigas. [przypis edytorski]

³*čyžė* — duoklė, mokestis. [przypis edytorski]

⁴*nuvuodė* — čia: suprato. [przypis edytorski]

⁵*įsivaręs* — įsiskolinęs. [przypis edytorski]

⁶*neiškaulijo* — neišpešė. [przypis edytorski]

⁷*lovininkas* — seniau: teisėjo padejėjas. [przypis edytorski]

už prastą sermėgių⁸, atstato krūtinę, o lovininkas kitą koją keldamas į zokristiją išaukšto pasako: „Na, na!” Povisam Dickus neidavo kaip kiti pas Jošelį, Irškų arba Minkę, bet į „merikinę” arba pas Gabrielių, ir tai tiktai, jeigu kas su reikalu vesdavosi... Na, o tokių, ką turėdavo reikalą pas Dickų, atsirasdavo kas šventa diena labai daug ir užtai da ne su bet koku eidavo — buvo iš ko pasirinkti. Dickus jau ir prastą arielką liovėsi gėręs. Kada žmogus, nusivedęs pas Gabrielių, paklausia: „Tai, kasžin, ką čia mudu dabar gersiva, ar nebūtų gerai puskvatierkė?”. Tai Dickus visados atsako: „Jau gana, ką tu tą smarvę!”.

— Na tai alaus, ar ko čia? — paklausia žomgus.

— Alaus, tai da nieko — kryptelėjęs galvą, pasako Dickus — argi jau nēr, ant svieto geresnių gėrimų: limonado ten, konjako... Visokių yra...

— O ką visus tuos ten gėrimus gali žinoti — pasako žmogus — aš jau velyk⁹ tiesiog pasakysiu, kad duotų „gero” gėrimo.

Žydas numanydavo lovininko norą ir visados jam įtikdavo.

Taip Dickus pas Gabrielių bepataraudamas¹⁰ į pavakarę pradeda užmiršti, kad jisai lovininkas, o išeidamas nuo Gabrieliaus jau suvis užmiršta ir tiktai dabar, jau gerai įkaitęs, užėina pas paprastąjį Jošelį; čia randa da pažįstamus bepuskvatierkiaujant, prisideda prie jų ir „ponas lovininkas” lieka prastu Tėberių Dickum.

Taip kas šventą dieną Dickus kupinas išvakaromis važiuoja namo! Ir namie jisai elgesi ne taip kaip pirma, kada nebuvo da lovininku. Pirma, būdavo, pirmutinis kelia, pats su vyrais dirba. Dabar kas dieną beveik ne namie; parvažiuoja vidurnaktyje, prisikošęs už svetimus pinigus ir paskui poniškai miega iki gerų pusryčių. Dickienė turi viena viską, apžiūrėti: šeimyną prikilnoti, piemenis išlaidyti, pusryčius užkaisti; žmona nė valandėlės poilsio negaudavo. Ir bernai skundėsi, kad kaip tik Dickus pradėjęs lovininkauti, jiems kur kas sunkiaus pasidarė. Vienam tiktai Dickui buvo gerai: namie sau miega, išėjęs geria — na, žinoma, nueina ir į sūdą pavėpsoti.

Tai tas da nieko, ką Dickus galėdavo gardžiai atsigerti ir paskui išsimiegoti, bet tik, brolyti, „unaras” ot kas! Tas unaras, tai viską varo! Ką, vage, važiuoja Dickus į bažnyčią, o čia žmonės tik traukiasi į šalį, bet ne taip kaip prastam Dickui, o kaip ponui sūdžiai: pasitraukę da pastovi, pažiūri, o Dickui, tai ir unaras: sėdi vežime kaip koksai karalius. Važiuoja per miestą, tai Jošelis tarp durių stovėdamas, pakelia kepurę ir pasako: „Pons Dickus! Labs ryts! Oj, ant klebonijos!”. Dickus palengvėle kelia ranką prie kepurės ir tiktai smakrą įtraukia, ka vis tik tiek, kad pasakytų: „Taigi, ant klebonijos!”.

O pamatytumėte, kaip Dickus į sūdą nueina! Ką jis mano, kaip užsideda ant kaklo tą „blekė?!” Suvis užmiršta, kad jis vakar su Miku pas Jošelį mylavosi, kad išvakaromis grįžo į Tėberius kaip prastas Dickus. Dabar, vage, šalia sūdžios sėdi, krūtinę atstatęs ir žiūrėdamas į prastus sermėgius, mislija sau: „Ota, tie menki sutvėrimai, kvaili daiktai, ką ateina pas mane teisybės ieškoti! Pamislįjęs Dickus apie teisybę, nuleidžia nosį: prieš jį stovi Baltrus skundikas ir Mikas kaltininkas. Jisai negali — jiemdviem žiūrėti stačiai į akis jisai labai gražiai atsimena, kaip vakar pas Gabrielių Baltrus jam pirkto alaus su limonadu, o pas Jošelį Mikas apsikabinęs kuo meiliausiai sveikino su stikleliu „gardaus šnapsiu”. Kaip dabar čia sūdyti? Ar visai jau nežiūrėti ne ant to alaus su limonadu, ne ant to šnapso, o sūdyti iš tikrųjų, po teisybei? Ak reikėtų, anot senio Griniaus, sūdyti po teisybei, aid kad tas alus su limonadu, kad jį pypkiai, kaip gardus! Negali užmiršti ir gana, rodosi vis gertum ir gertum. Taip Dickui bemanant, tik sykiu ėmė jo protas ir prašvito, alus su limonadu pasidarė da gardesnis. Jam parėjo į galvą labai gera mintis: kad nenuskriaustų nė Baltraus, nė Miko, reikia tiktai tylėti, kaip bus, taip bus. Teisyti tiktai vieną negali, abiejų ir negali, tai jau velyk suvis tylėti. Tai ir geriaus, o kam čia jau už gerą žmogui piktu mokėti. Dickui net ant širdies smagu pasidarė, kad jam Dievas davė taip gražiai išsiteisyti prieš patį save.. Jau jis savo žino. Kaip tik reikia sūdyti alų arba limonadą su šnapsu, tai jis tveriasi už blekės¹¹, gniaužo ją ir tyli; ir taip išsimokino tylėti, kad ne sūdžia nieko nenumanydavo. O jau sūdžia, rodos, tik turėtų numanyti, juk jis apie tokius daigius daugiau išmano: tik ir jam, kad ne pirkdavo alaus su limonadu — na, kurgi jau imsi ir vesiesi sūdžia pas Gabrielių, ne gražu — na tai atveždavo javų,

Išgertuvės, Bičiulystė

Apsileidimas, Puikybė

Puikybė, Valdiškumas

Teismas, Byla, Gudrystė, Sumanymas

⁸sermėgius — prasčiokas. [przypis edytorski]

⁹velyk — verčiau, geriau. [przypis edytorski]

¹⁰bepataraudamas — bekalbėdamas, besišnekučiuodamas. [przypis edytorski]

¹¹blekė — skardinis indas. [przypis edytorski]

skilandžių, sviesto, kumpių ir taip visokių daiktų, jau ten kokių pats liepdavo atvežti. O vienok Dickus tuojaus numanydavo, kaip tik sūdzia pradėdavo provą. Su dešroms ir skilandžiais; o sūdzia Dickaus limonado nenumanydavo, tai kad Dickus, tai Dickus! Ir galvočių, sūdzia perėjo.

Jau treči metai baigėsi, kaip su Dievo padėjimu laimingai sūdzia dešras su skilandžiais valgė ir provas dirbo, o Dickus alų su limonadu gėrė ir tylėjo. Baigėsi metai ir pasibaigė. Tiktai, brolyti, kas pasidarė? Ėmė susirinko valsčius ir visi taip tiesiog Dickui į akis pagavo rėkti: „Gana, gana Dickui limonado!”.

Na tai tau jau ir povisam! Ir po alui ir po limonadui.

Nusiminė Dickus.

— O tu Dieve mano! Ką gi aš jiems padariau? Tai dabar ir namo bus gėda pareiti; berna ir tie juoksis: tai, sakys, ilgai ponavo! Ir ką gi, aš kaltas? Ar aš ką nuskriaudžiau, Dievulėli tu mano!... O limonadas!... Viskas išnyko...

Iš tikro gaila Dickaus. Toks jis dabar gražus, apsidabinęs, išsiganęs; toks apskritus kaip kropeliukas ir dabar tie begėdžiai tiesiog į akis, kaip ant juoko rėkia: „Gana, gana limonado!”. Gaila, bet ką jau dabar darysi, tik ne verkisi.

O sūdzia su kumpiais kur dingo?

Sūdzia? Sūdzia, tai suvis kits dalykas. Jau tu rėksi nerėksi, o jis kumpius, kaip ima taip ima. Jau kam Dievas duoda, tai ir dripteli, o kam nesiseka, tai nesiseka. Kaip ir dabar tam Tamošiui: juk jam netik kad niekas dešrelės nepasiūlė, bet ne šnapso nenupirko ir ant galo dar boba pripuola. Įvarė: „Jau, gerai sako, kur trumpa, ten ir trūksta”.

Nepasitenkinimas,
Priekaištai

Nusiminimas

Nepasisekimas

Ar pažinojote Tėberių Štrimą? Ale kurgi ne, Štrimą visas valsčius žinojo. Kaip da buvo senieji sūdai, jisai drauge su Dickum darydavo provas Tėberiuose. Dickus mokėjo truputį lenkiškai ir ant rašto žinojo, užtai jį visi laikė per mokytą, ir kaip įvedė naujus sūdus, jį išrinko lovininku. Štrimas gi mokėjo skaityti tiktai ant knygu, ir labiausiai jam patikdavo senoviškos — „juozupinės”. Naujas ir senas Aukso Altorius, o ypač „Garbinukės”, jam suvis nepatikdavo: jisai sakydavo, kad visose naujose knygose litaros¹² per smulkios, ir Rožančiai, Mišių maldos, mišparai taip esą supainiota, kad jis niekaip negalėdavęs jų suprasti. Prie „juozupinių” jisai buvo pripratęs. Kaip reikėdavo giedoti rožančių, jisai pamažėli, būdavo, nusiima jas nuo lentynos, išsivynioja iš skadurio ir išsykio atsiverčia: „Sveika Aušros žvaigžde šviesi, tu linksmybė svieto esi”. Ant rašto Štrimas suvisai nieko nenumanydavo: tiktai raštininkas paskui jį išmokino maskoliškai pasirašyti. Kaip reikėdavo pasirašyti, Štrimas, būdavo, paima plunksną, parašo dvyliką vąšiukų,¹³ septintam paskui priduria kotą ir išeina Štrimas. Lenkiškai Štrimas mokėdavo tiktai kaip būdavo girtas. Tuosyk jisai mokėdavo net ir maskoliškai, nors nedaug, bet visgi mokėjo. Pasigėręs jisai pirmučiausiai užtraukdavo: „Vipi gručka, vipi dva, bolit mini golova!”. Tik tiek ir mokėjo, bet jam žmogui buvo gana ir tiek.

Kaimo vyras, Štrimas

Štrimas su Dickum buvo seni pažįstamai; juodu labai sutikdavo. Nors viename kaime ir netoli vienas kito gyveno, vienok susieję visados vienas kitą puskvatierke pamylėdavo. Bet kada žmonės pradėjo šnekėti, kad Dickus esąs niekai lovininkas, noris, kad jį kožnas vėtūsi pas Gabrielių, tai Štrimas pradėjo su Dickum rečiau matytis. Jis beveik numanė, kad valsčius Dickų numes nuo lovininko ir užtai jisai taip sau protaudavo:

„Dickų numes, ką gi valsčius rinks lovininku? Aš pirma tiek metų Tėberiuose sūdičiau, turėtu mane išrinkti?”

Bičiulystė

Štrimas labai norėjo, kad jį išrinktų, bet norėjo ir Mikeliukas. Štrimas tai labai gerai žinojo ir bijojosi, kad tik Mikeliuko neišrinktų; o šits buvo mokytesnis už jį; tik tiek da gerai, kad Mikieliukas buvo da suvisu jaunas, neseniai da tik jam tėvas namus buvo pavedęs; užtaigi Štrimas labiausiai pasitikėjo ant savo metų — penktą dešimtį varė — ir ant to, kad jau pirma Tėberiuose sūdijęs.

Norai, Siekiai

Susirinkimuose arba karčiameje Štrimas visados šnekėdavo apie sūdus, provas; norėjo pasirodyti, kad jisai apie tokius daiktus daug išmano. Kada būdavo, kas pasiskundžia, kad Dickus niekai lovininkas, tai Štrimo, tarytumei akys verda; pakyla jis iš užstalės, atsistoja

¹²litaros — raidės. [przypis edytorski]

¹³vąšas — audinio raštas. [przypis edytorski]

viduryje aslos ir pradeda pamokslą sakyti ir taip gerai pasako, kad retas kuningas vargiai jį pereitų:

— Vyručiai! — sako — juk mes visi rinkome Dickų lovininku! Jis buvo žmogus geras, galime pasakyti, žmogus išmanęs, o matote jį ką dabar pavirto! — ir pradeda Štrimas pasakoti apie Dickaus neteisybes, kaip už alaus stiklą kaltą žmogų jis teisingu išranda. Bet kaip pats Štrimas ant Dickaus vietos padarytų tai mes nežinome, tik tiek, kad jis norėjo būti lovininku ir rūpinosi, kad išrinktų, bet nevienam ne žodžio apie tai neišsitarė. Tik tai vieną nedėlios naktį, jįsai gulėdamas, ilgai mane apie lovininkystę ir ant galo alkūne suktelejo pačiai į šoną:

— Rože, a Rože! ar tu miegi?

— Ko gi tu čia dabar, negali kirmyti — sumurmėjo per miegus.

— Ar tu girdi, Rože! Klausyk? Dickų numes nuo lovininko.

— O ima jį Dievai! Labai ma galvoj.

— Tai nieko, ale¹⁴ matai ar tik nerinks valsčius mane į lovininkus, ma andai¹⁵ vaitas sakė. Būtų gerai.

— Na kur gi ne! Jau tu gana prilovininkavai! Šmuilos dukterims kraičius sukrovei; man visą galvą išėdei, tą smalą berydamas! Žinokis tu sau galą tu gauk!...

Pasakius tai Rožė užsikreipė į kitą pusę, pakišo nosį po patalais ir daugiau ne žodžio netarė. Ir Dickus daugiau nieko nesakė, tik tai vienas sau vis protavo.

Gudrystė, Veidmainystė

Abejingumas

*

Jau tris metai suėjo, kaip Dickus lovininku; ir Tėberių vaitas prisakė savo valsčiaus¹⁶ šaltyšiams, idant kuo greičiausiai suragintų visą valsčių ant panedėlio¹⁷ ryto: reikia rinkti lovininką. Įsakytą dieną priešpiečiais susirinko visas valsčius.

Štrimas pas Šmuilą pasakė da kelis pamokslus, ir kaip visi jau stovėjo prieš kanceliarijos duris ir laukė rinkimų, beveik kiekvienas turėjo mintyse Štrimą.

Atėjo ir Dickus. Atsidarė durys, išėjo vaitas, ir prasidėjo rinkimai.

Pirmučiausiai vaitas paklausė, ar nepalikta Dickaus da ant trijų metų.

— Nenorime, nenorime! — visi pagavo rėkti.

Dickus to beveik nesitikėjo, kaip žinote, baisiai nusiminė, net piktumas jį paėmė.

Vaitas tuo tarpu pradėjo šaukti:

Mikeliuką! Jo kaimynai suriko: Mikeliuką! Mikeliuką! O kiti visokiais balsais šauke: Štrimą! Vaitas visus nutildęs paklausė:

— Na, dabar kas rėkia Štrimą?

— Štrimą, Štrimą! Kone visi suriko.

— Na tai Štrimą! Tinkate visi? — paklausė da sykį vaitas.

— Visi, visi!

Štrimo net akys nušvito, taip jis meiliai prieš visus nusišypojo: tai dabar jau jis lovininkas!

— Vyručiai! — atsiliepė da vaitas: dabar Tėberiai turi da išsirinkti šaltyšių. Tamošius Spurga nenorįs daugiau šaltyšiauti. Na, vyrai! Kas norite būt šaltyšium?

Visi tyli.

— Nė viens nenori? Na tai paeiliui! Katram dabar...dabar...

— Palaukite! — suriko Raulas — jau kad Štrimas lovininku, tai aš nors šaltyšium...

— O tai kad vyrs, tai vyrs! — tarė vaitas.

Rinkimai, Gudravimas

Rinkimai, Šventė

¹⁴ale — bet. [przypis edytorski]

¹⁵andai — anądien. [przypis edytorski]

¹⁶valsčius — administracinis vienetas. [przypis edytorski]

¹⁷panedėlis — pirmadienis. [przypis edytorski]

— šaltyšių Raulą. Tą pačią dieną lygiai nuo pačių pietų Štrimas ir Raulas pradėjo savo „službą“. Pirmučiausiai, kaip tai ir kožnas būtų padaręs, užėjo juodu pas Šmuilą, pastatė puskapį butelių „bivaro“ ir kas tik gyvas gėrė ir Štrimą su Raulu garbino. Taip šaltyšiu su lovininku begarbinant. Šmuila alaus neteko.

— Vyrai! — suriko Raulas — ar gersite šnapso? Šmuila! Duok šia kvortą karčiosios!

— Raulai! Ar iš galvos išėjai! — draudė daugumas — kas ją čia gers? Kad alų, tai alų; o kad šnapsą, tai šnapsą; alaus daugiau nėra, tai ne šnapso nereikia!

— Valia Dievo! — pasakė Raulas — kad nenorite, nė neduosiu; da brudui pasiūlau.

Tuo tarpu Štrimas užstalei sėdėdams manė apie savo Rožę. Kodėl gi tai ji dabar jam parėjo į galvą? Ar gal jam jos pagailo, kad jisai tiktai viens tokioj laimingoj valandoj linksminasi, o jo Rožė namie triūsia? Suvis ne. Ar atsimenate, kaip juodu tą nedėlios naktį šnekėjosi apie lovininkystę? Kad ji dabar žinotų, kad jisai jau vėl pas Šmuilą pradėjo lovininkauti, tai atbėgus tuojam jam kibtų į plaukus. Štrimas tiktai to ir bijojo: kaip jis girtas, tai pati jo suvisai nebijo, visai žmogų baniutija, muša, peša ir da vis rėkia. O kaip išsipagurioja, tai žmogus ją bučiuoja; jau, mat, Dievas davė jam tokį gerą būdą: kuo jį muša, tuo jis meilesnis. Užtaigi dabar Štrimui sėdint pas Šmuilą ir parėjo jam į galvą Rožė. Jis jai buvo prižadėjęs negerti, ir teisybė, jau pusė metų, kaip ne lašelio buvo neragavęs. Bet dabar iš to džiaugsmo žmogus užmiršo ir prižadus, ir Rožę. Tiktai Šmuilos alų, išbaigus jisai atsiminė, bet jau per vėlu. Rožė jau užrūstinta. Štrimas nuliūdo. Raulas po aslą¹⁸ skėtriodamas rėkavo.

— Pane lovininks! — suriko, priėjęs Raulas — kas tai nosį nuleidai! Aš tik šaltyšius, o nieko nebijau! Šmuila, nedoviere! Duok šia šnapso!

Jiemdviejų po puskvatierkę išgėrus, Štrimas užmiršo Rožę, vėl pasidarė linksmas; ant galo kuo tik nepradėjo dainuoti. Tai buvo pirma linksmybė Štrimo ir Raulo, kaip lovininko ir šaltyšiaus. Antrą linksmybę juodu tarėjo, kada tą patį vakarą pasiekę miestelį pas Šlamkų limonado ragavo. Teisybę pasakius, iš pirmo sykio limonadas jiemdviejų suvis nepatikęs, ir tik pradžia padarę vėl griebėsi prie saviškės karčiosios. Bet po tų linksmybių prasidėjo ir sopuliai¹⁹, ir tai pirmą Sopolį juodu turėjo, kada namo važiuojant į griovį įkrito. Griovis kaip ir tyčia į stuomenį iškastas ir da vandens pilnas. Tai jau Tamošius kaltas; to nevidono neva būtų šaltyšiaus; tokią duobę davė kasti! Dieve mylėk, šaltyšius su lovininku būtų nuskendę, kur būtų gavę Tėberiai tokius smarkius vyrus? Tik Dievo meilė, kad juodu kakėjo šiaip taip ant kranto išsirepečkinę abudu šlapjurgiu dantimis tauškindami toliau yrėsi.

Šalia vieškelio gyveno juodvieju geras pažįstamas — Pukšų senis. Užvažiavo juodu pas jį susušilti. Ir tu man taip pasitaikyk: Pukšų buvo vakarynos²⁰ — leido dukterį į paprūšę. Čion tai trečią, linksmybę juodu turėjo, kada Pukšienė sausais marškiniiais juodu apvilkus, kerčioj pasodino ir davė šiltos arielkėlės. Štrimas jau taip buvo linksmas, kad net uždainavo.

Ponui Dievui ant garbės
Į pakalnę nudardės,
Su ratukais, su mažiukais
Su šyvąja kumele...

Ketvirtą linksmybę Štrimas turėjo (Raulas tos linksmybės neturėjo), kad anksti rytą niekam nematant iš kiaulių lovio jis atsikėlė. Tai turbūt po vakarynų žmogus ėjo kur į šiaudus, beidamas užmiršo, užkliuvo už lovio, apčiuopinėjo ir tikrai pamislijo, kad jis atsigulęs šalia savo Rožės. Bet ne Rožė tą naktį vieną išmiegojo ir atsikėlė labai pikta. Ji dabar beveik žinojo, kad Štrimas jau vėla pradėjo lovininkauti, ir užtai ji rengė jam sopulį. Jau pusė metų kaip jis neturėjo tokio sopulio. Nors ir lovininkas, bet pačios bijojo.

¹⁸asla — trobos grendymas. [przypis edytorski]

¹⁹sopuliai — skausmai. [przypis edytorski]

²⁰vakarynos — vestuvių išvakarės. [przypis edytorski]

O Raulas jokios baimės neturėjo. Jis toks griaumedis, o pačią turėjo nelyginant, kaip pirštinaitę. Jam nebuvo ko bijotis. Jam nereikėjo, kaip Štrimui stipti iki pati leis po patalais.

Tai taip pradėjo tarnauti tiedu Tėberių ponai, atsidavę ant visų gero²¹.

Raulas kelius betaisydamas ir valsčiuje (tankiausiai pas Šmuilą) kasdien bešmaiziodamas po trijų metų namų pusės neteko. Štrimas, tas išmintingiausias Tėberių, Saliamonas per neišpasakytą daugybę nuopelnų užsipelnė Tėberiuose garbę ant amžių. Ir iš tikro už teisybę jis daug nukentėjo. Ko jis nematė, ko jis nebandė? Buvo Rožes peštas ir plaktas, netyčia nuženge į duobę su vandeniu, tą pačią naktį kėlėsi iš kiaulių lovio, trissyk ant nedėlios ženge į sudą, dėjo ant kaklo „blekę“ ir sėdo po dešinei pono Sūdžios; iš ten ėjo pas Jošelį ir gėrė karčiąją. Užtaigi, tegul bus pagarbinti Tėberių lovininkas, garsusis Štrimas ir jo geriausias draugas, šaltyšius Raulas — ant amžių!

Pagerbimas

²¹ant visų gero — visų labui. [przypis edytorski]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/krisciukaitis-aisbe-kas-teisyb-tai-ne-melas-musu-ponai/>

Tekst opracowany na podstawie: Antanas Kriščiukaitis-Aišbė, Kas teisybė, tai ne melas : [“Aiszbes” slapyv.] szesziuos pataisytos ir naujai atspaudytos apysakėlės, Vilnius, spauda M. Jankaus, 1892.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiausiai pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūras, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska.

Okladka na podstawie: Miguel Virkkunen Carvalho@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).